

PÄÄKIRJOITUS

LAITOSTASOINEN TUTKIMUS- JA OPETUSPOLITIikka

Valtakunnallisen tason tiede- ja tutkimuspolitiikka on viime vuosina alkanut osoittaa toipumisen merkkejä siitä kieltämättä hajanaisesta tilanteesta, joka aikaisemmin on vallinnut. Tämä on kuvastunut useiden eri tiede- ja tutkimuspoliittisten ohjelmien laatimisena (mm. tieteellisten toimikuntien runko-ohjelmat v. 1971, Tieteen keskustoimikunnan tiedepoliittinen ohjelma v. 1972, Westermarck seuran tutkimuspoliittinen ohjelma v. 1972 jne.; Valtio-tieteelliseltä yhdistykseltä tällainen ohjelma toistaiseksi puuttuu). Näissä ohjelmissa on yhä voimakkaammin korostettu demokraattista tiedenäkemystä, feodaalis-kansallinen, teknokraattisen tai populistisen näkemyksen sijasta. Selvää onkin, että tiedepoliitiikan on perustuttava demokraattiseen yhteiskunta-politiikkaan ja tieteen on omalta osaltaan pyrittävä edistämään demokratian toteuttamista yhteiskunnan eri osa-alueilla ja koko yhteiskunnassa.

Makrotasoinen tieteensisäinen voimavarojen allokointi ja asetettujen tutkimuspoliittisten periaatteiden toteuttaminen ei kuitenkaan onnistu, ainakaan yksittäisten tieteenalojen sisällä, ellei tieteellisen tutkimuksen ja opetuksen perustasolla — so. ainelaitoksilla — kyetä suunnitelmallisesti toimimaan näiden periaatteiden mukaisesti. Suomalaisen tutkimuspolitiikan eräs perusongelma on juuri se, *ettei laitostasolla yleensä ole tutkimus- ja opetuspolitiikkaa*. Tämä on puolestaan vienyt siihen, että makrotasoinen tutkimuspolitiikka ei ole voinut toteutua riittävässä määrin mikrotason tutkimuspolitiikan hajanaisuuden ja suunnittelemattomuuden vuoksi. Tällä hetkellä tutkimuspoliittinen tilanne laitoksilla on yleensä joko se, että laitoksen henkilökunta tutkii mitä haluaa (eli kuten Turun ohjelmassa todetaan laitoksen tutkimuspolitiikan nojaavan pääasiassa yksittäisten laitoksen opettajien tai tutkijoiden henkilökohtaisiin intresseihin tutkijan vapauden ollessa tässä suhteessa lähes täydellinen) tai se, että laitoksen (johtava) professori dominoi alaa määräämällä alaisilleen tutkimusaiheita omien intressiensä perusteella. Nämä kaksi perusmallia heijastuvat luonnollisesti myös siihen tapaan, jolla pro gradu-töiden aihepiirejä jaetaan. Vaihtoehtona on luonnollisesti se, että laitosten piirissä kartoitetaan vallitsevat tutkimusintressit ja -suuntaukset, lisätään niihin tutkimisen arvoiksi koettavat, mutta liian vähälle huomiolle jääneet ongelmakentät ja pyritään näiden pohjalta rakentamaan mielekäs kokonaisohjelma tutkimustyötä varten. Aivan samalla tavoin voidaan menetellä opetuspolitiikan kohdalla.

Laitoskohtaisten tutkimuspoliittisten ohjelmien laadinnassa täytyisi lisäksi huomioida kaksi lähtökohtaa. Ensiksi tehdyn ohjelman on oltava sopusoinnussa yhteiskuntatasoisen, demokraattisuuden tähtäävän tiedepoliitiikan kanssa

ja toiseksi eri laitosten olisi ilmeisesti syytä pyrkiä koordinoimaan ohjelmansa siten, että mielekäs työnjako saadaan aikaan. Tältä kannalta katsottuna saat-
taisi mielekäs ratkaisu olla eri laitosten ylempien ja alempien opettajien sekä
opiskelijaedustajien yhteinen kokous, vaikkapa Poliitiikan tutkimuksen päivien
yhteydessä, jossa tätä työnjakoa pyrittäisiin hahmottamaan itse kunkin lai-
toksen edellytysten ja suuntautumisen mukaisesti.

Tällaisen laaja-alaisen, laitostasaisen tutkimus- ja erityisesti opetuspoliit-
tisten ohjelmien ja suunnitelmien laatimiselle on viime vuosina syntynyt taval-
laan uusi pohja opiskelijoiden tullessa mukaan tähän prosessiin laitosneuvos-
tojen kautta. Tällä tavoin tutkimus- ja opetuspoliittiseen suunnitteluun on
alkanut osallistua yliopistoyhteisön laajin ryhmä, jonka välittömiä intressejä
kyseinen suunnittelu koskee. Opiskelijaedustajat laitosneuvostoissa ovat käy-
tännössä osoittautuneet erittäin aktiivisiksi ja keskimäärin myös päteviksi
näissä kysymyksissä ja itse asiassa heidän taholtaan on tullut suuri osa niistä
aloitteista, jotka tähtäävät edellä luonnosteltuun tutkimus- ja opetuspoliitti-
seen suunnitteluun. Opiskelijoiden osallistumisoikeuden vahvistaminen ja
laillistaminen parantaisi edelleenkin kaikkien osapuolien edut huomioonottavan
suunnittelun sekä tiede- ja opetuspoliittisen linjanvedon mahdollisuuksia.

Tässä numerossa julkaistava Turun valtio-opin laitoksen laatima tutkimus-
ja opetuspoliittinen ohjelma on eräs yritys laitostasaisen ohjelmoinnin toteut-
tamiseksi. Tämän ohjelman julkaisemisella pyritään kiinnittämään huomiota
laitoskohtaisen tutkimus- ja opetuspolitiikan suunnittelun ja periaatteellisten
kannanottojen tärkeyteen ja lehden toimitus toivookin, että myös muut alan
laitokset laatisivat vastaaventyyppisen ohjelman, mikäli sellaista ei vielä ole,
julkaistavaksi myös Poliitikka-lehdessä.

Raimo Väyrynen